

גירוש עמי כגען וחלוקת הנחלות בארץ

פרק לג, פס' נ – פרק לד, פס' קט

גירוש עמי כנען וחלוקת הארץ לנחלות – שאלות

1. "וַיִּהְרֹשְׁתֶם אֶת כָּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְנִיכֶם" (פס' נב). א. מה פירוש המילה "הורשתם"? (ראו בראש"י) ב. מה נצטוו בנ"י לעשות?
2. א. עיינו בראש"י לפס' נג והשלימו את התנאי:
אם _____ – "תּוּכְלוּ לְהַתְקִים בָּהּ",
ואם לא _____ – "לֹא תּוּכְלוּ לְהַתְקִים בָּהּ".
ב. מדוע בנ"י לא יכולים להתקיים בארץ, אם לא ישמידו את עמי כנען? (ראו פסוק נה וברש"י)
3. "וַיִּתְנַחֲלֹתֶם אֶת הָאָרֶץ בְּגָורֶל לְמִשְׁפָחוֹתֶיכֶם, לְרַב תְּרָבוֹ אֶת נְחָלָתוֹ וְלִמְעֵט תִּמְעִיט אֶת נְחָלָתוֹ... " (פס' נד). האם חלוקת הנחלות בארץ נעשתה לפי גורל או לפי גודל המשפחה? פרטו!
א. מה היה תפקיד נשיא השבט בנוגע לחלוקת הנחלות?
ב. מי הייתה הנשיאות של שבט יהודה? (פרק לד, פס' יט)

נקודות להדגשה

- בניי הפטו להוריש (=לגרש) את עמי כנען, כדי שיוכלו לרשת את ארצם. בנוסף הפטו להשמיד את העבודה הזרה של עמי כנען, על שלל אביזריה.
- גירוש עמי כנען הוא תנאי לכך שבנ"י יוכלו לשבת הארץ (כפי שמציג זאת רשיי: אם תגרשו את יושבי הארץ – תוכלו להתקיים בה; ואם לא – לא תוכלו להתקיים בה), שכן בנ"י לא יכולים להתקיים בשלום לצד עמי כנען, אשר עלולים לפגוע בהם ולהכשיל אותם.
- לאחר השמדת עמי כנען, יכולים בנ"י להתיישב בארץ, לפי חלוקת הנחלות. לגבי אופן חלוקת הנחלות בארץ, לבואר יש שתי דרכי חלוקה הנוגדות זו זו זו – שכן מצד אחד נאמר שהארץ תחולק **לפי גורל** ("וְהַנְּחָלָתֶם את הארץ בגורל למשפחותיכם"), ומן הצד השני נאמר שהיא תחולק **לפי גודל המשפחה** ("לֹרֶב תְּרֻבו את נחלה וְלִמְעֵט תְּמַעֵיט את נחלה").
השאלה היא אפוא האם הארץ תחולק **לפי גורל או לפי גודל המשפחה?** יש פרשנים שהסבירו מתח זה בכך שהגורל קבע את **מייקום נחלה השבט** ושל כל משפחה בתוכו, ואילו גודל הנחלה נקבע בהתאם למספר הנפשות במשפחה (רמב"ן פרק כו, נה-נו, וכן ראו התנ"ך המבוואר, שטיינזלאץ, עמ' 282).
- נשיא כל שבט היה אחראי לחלק כראוי את הנחלה לשבטו ולדאוג שלא משפחה בשבט תקבל " חלק הגון" (רשיי על פרק לד, פס' יז). נשיא שבט יהודה היה כלב בן יפונה, שזכה להיכנס לארץ בשל התנגדותו למרגלים.